

ความคาดหวังของประชาชนต่อแนวทางการเสริมสร้างสันติสุข
และความสามัคคีที่โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้¹

The Public Expectations toward Peace and Reconciliation
by Local Government Organization Empowerment
in Southern Border Province¹

อภิวัดน์ สมาธิ² ภาณุ ธรรมสุวรรณ³ และอัศวศิริ ลาปี่^{4*}
Apiwat Samathi², Panu Tumsuwan³ and Aussiri Lapie^{4*}

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดิน (ทุนวิจัยเชิงบูรณาการ) มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561

² ผศ.ดร., วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

³ รศ., สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช 80161

⁴ อ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี 84100

¹ This research project is supported by Thaksin University Research and Development Institute, 2018

² Asst. Prof. Dr., Management for Development College, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

³ Assoc. Prof., School of Political Science and Laws, Walailak University, Nakhonsithammarat, 80161, Thailand

⁴ Lecturer, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surattthani Rajabhat University, Surattthani, 84100, Thailand

* Corresponding author: Tel. 077-913333. Mobile: 086-2981703, E-mail address: sirin.a@hotmail.com

(Received: August 5, 2019; Revised: November 21, 2019; Accepted: November 29, 2019)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเพื่อเสนอบทบาทที่สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามสำรวจความคาดหวังของประชาชน จำนวน 398 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสำรวจเอกสารรวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่และเครือข่ายภาคประชาสังคม รวม 12 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและตีความสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, s.d.= 0.72) โดยด้านพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม ด้านสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านส่งเสริมการบริหารและการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล และด้านอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทสนับสนุนการขับเคลื่อนกลไกเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพิเศษและองค์กรทางปกครองในพื้นที่ตามบริบทซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการยกระดับคุณภาพบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานสู่การเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This objectives of this research article were to study the public expectations toward peace and reconciliation by local government organization empowerment in southern border province and present role of local government organization to conflict management base on reinforce to the peace and reconciliation in southern border province. The mixed research methodology; quantitative research was collected data by questionnaire of public expectations from 398 persons. The descriptive used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research was conducted by survey documents, In-depth interviews with 12 persons consisted of experts; local government administrators, Village headman and civil society network. Analytic induction method was content analysis and interpretation with context analysis. The research was found that the overall the public expectations toward peace and reconciliation by local government organization empowerment in southern border province at a high level ($\bar{X} = 4.18$, s.d.=0.72). Considering each aspect ordered from the highest to the least; Economic development, Investment and commerce, Supporting to human resource development and social empowerment, Promoting of natural resource and environmental conservation, encourage of management and good governance into practice, Justice and fairness facilitation. Respectively. In addition to findings, The local government

organizations had roles change of operation to conflict management in southern border province by drive mechanism cooperation for peace and reconciliation with based on public service to supporter roles for sustainability conflict management.

Keywords: Create of Peace and Reconciliation, Local Government Organization, Southern Border Province

บทนำ

สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2547 ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็นปัญหาความขัดแย้งร่วมสมัยที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานที่มีความซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงกันอย่างหลากหลายมิติ โดยเงื่อนไขการก่อรูปของปัญหา ได้แก่ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ของความเป็นมาลายู ศาสนาอิสลามและประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี รวมถึงการใช้ภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งสะท้อนออกมาด้วยการเคลื่อนไหวในลักษณะของการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงบนพื้นฐานของการขยายอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ซึ่งถึงแม้ว่ามีหลายหน่วยงานทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ พยายามขับเคลื่อนแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยกลไกความมั่นคงควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความสงบสุขโดยเร็ว แต่การณกลับปรากฏว่า ผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์ไม่สามารถสนองต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอนุมานได้ว่า อาจมีปัจจัยแฝงบางประการที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการขัดขวางกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ เช่น การขาดองค์ความรู้เชิงลึกที่แปรผันกับข้อมูลสำคัญซึ่งครอบคลุมแนวทางการจัดการความขัดแย้งในบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมทั้งการขาดกลไกเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบของหน่วยงานที่มีอำนาจกำหนดนโยบายและหน่วยงานระดับพื้นที่ที่รับเอานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละเลยบทบาทการดำเนินการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันถือเป็นองค์กรภาครัฐซึ่งอยู่ใจกลางปริณทลของสถานการณ์ความรุนแรง ที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ การขาดข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การผลิตสร้างชุดข้อเสนอแนวคิดการสร้างสันติสุขและสมานฉันท์จากฐานราก เป็นอาทิ ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสะท้อนถึงช่องว่างองค์ความรู้ในการพัฒนากลไกขับเคลื่อนกิจกรรมการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ [1]

ทั้งนี้ จากความหลากหลายของเงื่อนไขปัญหาความรุนแรง รวมทั้ง การอธิบายปรากฏการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมสมัยตามบริบทข้างต้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงการปรับรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานทางปกครองทุกระดับที่มุ่งเน้นการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการความขัดแย้งอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนความคาดหวังต่อกลไกการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์อย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงบทบาทที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะมีการปฏิบัติตามข้อบัญญัติอำนาจหน้าที่การจัดทำบริการสาธารณะตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งถือเป็นบทบาทหลักแล้ว ยังถือเป็นองค์กรทางปกครองที่มีส่วนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาให้เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการบริหารงานท้องถิ่นรูปแบบใหม่อยู่เสมอ รวมทั้ง การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้วยอัตลักษณ์ของท้องถิ่น (Local Identity) เพื่อนำไปสู่

การสร้างสังคมสมานฉันท์อันก่อให้เกิดสันติสุขในสถานการณ์ความไม่สงบที่ต้องอาศัยกระบวนการสันติและแนวทางการจัดการความขัดแย้งด้วยแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) จนถึงขั้นการผลิตสร้างนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ที่จำเป็นต้องปรับกลไกการดำเนินงานด้วยหลักพื้นฐานของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

ด้วยการแสวงหาองค์ความรู้อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการอธิบายบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เกี่ยวกับบทบาทการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เชื่อมโยงกับความคาดหวังของประชาชนต่อแนวทางการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้ จำเป็นต้องกำหนดกรณีศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เชิงประจักษ์ ด้วยฐานคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์อย่างไร และระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากน้อยเพียงใด ผ่านบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างและระดับที่แตกต่างหลากหลาย รวมทั้งการนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ไปใช้พัฒนาศักยภาพเชิงปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันสอดคล้องกับการบูรณาการแก้ไขปัญหาควบคู่กับการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2560-2564) ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสันติสุขและความสมานฉันท์ว่า “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564 ที่ได้สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน และการสร้างการยอมรับของสังคมโดยรวม และส่งเสริมให้คนและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง รวมทั้ง เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละพื้นที่ผ่านบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานในการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอปัจจัยแห่งความสำเร็จสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเสนอบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของประชาชนที่สอดคล้องกับบทบาทการดำเนินการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมานฉันท์

และสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้ อยู่บนฐานของการเชื่อมโยงกับข้อมูลการสรุปจากเอกสารทางวิชาการรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีหลักครั้งนี้จะกำหนดเงื่อนไขที่อยู่บนฐานคิดสำคัญว่าด้วยการเสนอบทบาทการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งนับเป็นองค์กรในระดับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อกระบวนการจัดการปัญหาเบื้องต้นพร้อมเสริมสร้างกลไกการขับเคลื่อนสันติสุขและความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง อันเป็นฐานรากสำคัญที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในระดับชาติ [2] นอกจากนี้ การสนับสนุนข้อมูลสำคัญว่าด้วยการสำรวจความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อันสะท้อนแนวทางการจัดการความขัดแย้งผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประชาชนตระหนักรู้ต่อการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการแก้ไขปัญหา บริบทดังกล่าวอาจจะสะท้อนถึงกลไกการแก้ไขปัญหาเชิงแนวคิดและสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งถือเป็นบทบาทการดำเนินงานหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน เพื่อสร้างฐานความรู้รวบยอดเกี่ยวกับขอบข่าย การศึกษาครั้งนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นจากประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทฤษฎีความคาดหวัง ถือเป็นรูปแบบการรับรู้ อันเกิดจากการประมวลความคิดจากจิตสำนึกของบุคคล ด้วยการประเมินสถานการณ์ และต่อมากลายเป็นตัวแบบการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลลัพธ์และความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้น จากคติฐานดังกล่าว Vroom [3] ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง (expectancy theory) หรือ VIE Theory ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1. Valence 2. Instrumentality และ 3. Expectancy ทั้งนี้ ความคาดหวังของบุคคลตามขอบข่ายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จัดเป็นแรงจูงใจที่กำหนดความเป็นไปในอนาคตของบุคคลที่ปรารถนาให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมที่เหมาะสม โดยเฉพาะ การที่แต่ละบุคคลได้มีการตั้งความคาดหวังไว้มักขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของตนเองและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมรอบด้าน

การวิจัยครั้งนี้นำเอาทฤษฎีว่าด้วยความคาดหวังมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่สะท้อนระดับความคิดเห็นของประชาชนว่าด้วยการสร้างเสริมสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามบทบาทที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อผนวกกับรายละเอียดที่มีต่อการสร้างสรรค์รูปแบบการสร้างสันติสุขและสมานฉันท์แล้วจะสามารถการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาควบคู่กับการสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการความขัดแย้ง อันเป็นผลมาจากการสรุปองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่สัมพันธ์กับความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรทางปกครองที่รัฐบาลกลางมอบกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีอำนาจและมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและช่วยแก้ไขปัญหาภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ถือเป็นหน่วยงานทางปกครองที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและการบริหารกิจการในขอบเขตพื้นที่ได้อย่างอิสระ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐส่วนกลาง ทั้งนี้ บทบาทการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้

กระบวนการวิจัยครั้งนี้ใช้การประยุกต์จากงานวิจัยเรื่องการนำเสนอกระบวนการเสริมพลังชุมชนในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เบื้องต้น 3 รูปแบบ ดังนี้ [4]

1. บทบาทนำต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ ด้วยการดำเนินการผลิตสร้างนโยบายที่สำคัญ และการมุ่งขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ อันนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดกระบวนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเองผ่านช่องทางตามกฎหมายหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. บทบาทส่งเสริมต่อการสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ ด้วยการเสริมสร้างแนวทางให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งแนวราบและแนวดิ่ง รวมทั้ง การเสนอรูปแบบการขยายกิจกรรมด้านการจัดการความขัดแย้งกับหน่วยงานอื่นทั้งในและพื้นที่ที่มุ่งเน้นการจัดการเชิงบูรณาการ

3. บทบาทสนับสนุนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ ด้วยการสนับสนุนปัจจัยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจพร้อมเอื้อลไกให้ประชาชน/ภาคประชาสังคม รวมถึง หนุนเสริมบทบาทของหน่วยงานเกี่ยวข้องให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการความขัดแย้งทุกขั้นตอน

การสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้จะนำไปสู่การอธิบายศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความพร้อมที่เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการเสริมสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นเลิศด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

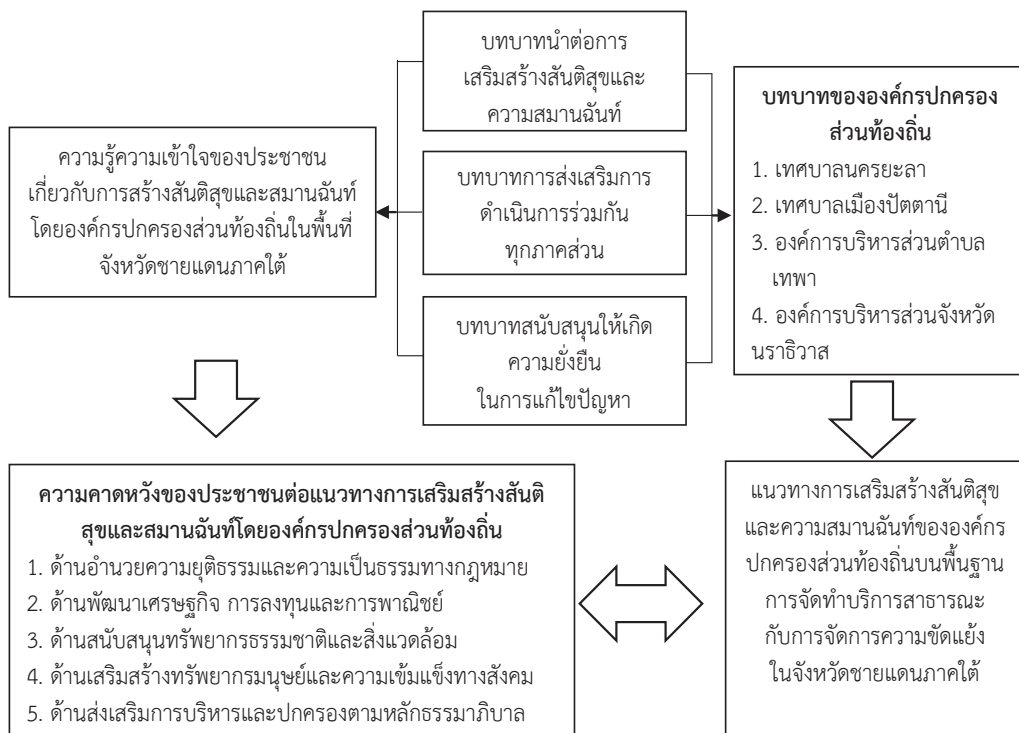
การกระจายอำนาจเพื่อพัฒนาการจัดการความขัดแย้งแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้วยแนวคิดการกระจายอำนาจและการปกครองตนเองของท้องถิ่นได้รับการยอมรับในเชิงปรัชญาว่าเป็นประโยชน์ด้านการกระจายอำนาจช่วยลดช่องว่างการพัฒนา เนื่องจากสามารถดึงเอาปัจจัยเฉพาะด้านที่ดีที่สุดในบริบทเชิงพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาการจัดการองค์กรระดับมหภาคได้ โดยเฉพาะ การวิจัยนี้จะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในระดับฐานรากอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน การอธิบายกลไกการกระจายอำนาจครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการนำเสนอเพียงเฉพาะรูปแบบทางกฎหมายที่บังคับใช้แต่เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่จะพยายามเชื่อมโยงแนวคิดการกระจายอำนาจที่ดำรงอยู่บนความสัมพันธ์ที่หล่อมลั่นกันหลายระนาบจากเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

ขณะเดียวกัน การสังเคราะห์แนวทางการกระจายอำนาจผ่านชุดข้อเสนอ “รัฐแห่งความยุติธรรม” ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการบรรลุกลไกการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ทั้งหมด 7 ด้าน จากข้อสรุปว่าด้วยยุทธศาสตร์สันติวิธีจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ผนวกกับการปรับเครื่องมือชี้วัดประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถูกกำหนดโดยศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่ได้พัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายจัดตั้งและกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการประยุกต์สร้างมาตรฐานบริการสาธารณะขึ้นพื้นฐานอันนำไปสู่การเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดการศึกษา

การพัฒนากรอบแนวคิด (Conceptual Framework) โดยประยุกต์ทฤษฎีจากการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ เพื่อกำหนดตัวแปรบ่งชี้ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงกับการอธิบายระดับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีศึกษา อันเป็นพื้นฐานคิดสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดข้างต้น ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ขึ้นอยู่กับฐานของการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเชื่อมโยงกับการสังเคราะห์แนวคิดสำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยแนวทางการวิจัยมีรายละเอียดสำคัญรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 185,791 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณขนาดแบบทราบจำนวนประชากร ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% [6] ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรที่มีโอกาสถูกเลือกเท่ากันพร้อมทั้งใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บ

แบบสอบถามด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ เป็นการสุ่มจากหน่วยย่อยของประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเป็นช่วงตามพื้นที่การศึกษา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากพื้นที่วิเคราะห์ตามหน่วยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายจังหวัด

พื้นที่วิเคราะห์	หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรายจังหวัด	จำนวนประชากร (คน)	ขนาดตัวอย่าง (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
1. องค์การบริหารส่วนตำบลเทพา	จังหวัดสงขลา	9,583	23	5.84
2. เทศบาลเมืองปัตตานี	จังหวัดปัตตานี	44,678	96	24.04
3. เทศบาลนครยะลา	จังหวัดยะลา	61,213	132	32.94
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส	จังหวัดนราธิวาส	70,317	147	37.18
รวม		185,791	398	100

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จะคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มประชากรที่กำหนดจำนวน 3 กลุ่มในพื้นที่การศึกษา โดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามหลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 12 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารหรือสมาชิกสภาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1.1 เทศบาลเมืองปัตตานี 1.2 เทศบาลนครยะลา 1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส และ 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลเทพา ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับรางวัลด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ (Best Practice) จากสถาบันพระปกเกล้า จำนวนหน่วยละ 1 คน รวมตัวแทนจากฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 พื้นที่จังหวัด ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน

2. ฝ่ายชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนหรือผู้นำองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโครงการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ ทั้ง 4 พื้นที่จังหวัด ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน

3. ตัวแทนจากสภาสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นเครือข่ายนักวิชาการและภาคประชาสังคมขับเคลื่อนกิจกรรมการเสริมสร้างความสันติสุขและสมานฉันท์ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอการพัฒนากลไกการจัดการความขัดแย้งระดับฐานราก ทั้ง 4 พื้นที่จังหวัด ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน

เครื่องมือการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มี 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานของประชากร
2. ความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรายด้าน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท [7] ซึ่งมี 5 ระดับ ประกอบด้วย ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นในระดับมาก ความคิดเห็นในระดับปานกลาง ความคิดเห็นในระดับน้อย และความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

4. แบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อวิเคราะห์บทบาทที่สอดคล้องกับกลไกการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1. บทบาทนำ 2. บทบาทส่งเสริม และ 3. บทบาทสนับสนุน ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าว จะเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์กับการสร้างนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ การดำเนินโครงการตามนโยบาย การผลิตสร้างยุทธศาสตร์รวมทั้งการพัฒนากลไกการให้บริการสาธารณะ ตามภารกิจที่บัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์แบบอิงเกณฑ์ของ Bloom [8] ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.67-1.00	แสดงถึงความรู้ความเข้าใจระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 0.34-0.66	แสดงถึงความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.33	แสดงถึงความรู้ความเข้าใจระดับน้อย

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงชั้นละ 0.8 ตามสมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แสดงถึงความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แสดงถึงความคาดหวังอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แสดงถึงความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แสดงถึงความคาดหวังอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แสดงถึงความคาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical description)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย รวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อจะนำไปสู่การตีความข้อมูล (Hermeneutic) ซึ่งจะเป็นการทำความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันนำมาซึ่งการสะท้อนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่แนวทางการพัฒนากลไกการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งนำเสนอโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจรวมถึงแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างกรอบแนวคิด ตลอดจนแนวคำถามที่จะใช้ในแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก จากตัวแทน 3 ฝ่าย รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวแทน 3 ฝ่าย ได้แก่ 1. ตัวแทนฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยละ 1 คน รวม 4 คน 2. ตัวแทนฝ่ายชุมชนและภาคประชาชน/ประชาสังคม พื้นที่ละ 1 คน รวม 4 คน และ 3. ตัวแทนสภาขับเคลื่อนสันติสุขระดับตำบล รวมถึง นักวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 4 คน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เป็นรายบุคคลและรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และตีความข้อมูล

3) การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากประชาชน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้ง 4 พื้นที่การศึกษา โดยได้ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อขอความร่วมมือดำเนินการใช้แบบสอบถามกับประชาชนจนครบตามกำหนดจำนวน ผ่านการประชุมประชาคมระดับต่าง ๆ พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งสะท้อนถึงความคาดหวังต่อการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การศึกษา เรื่องความคาดหวังของประชาชนต่อแนวทางการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้ สามารถแบ่งประเด็นการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยสรุปตามลำดับดังนี้

1. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.01 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.99 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ระหว่าง 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.93 และสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 27.39 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.09 และสำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.77 ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 52.01 รองลงมา ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 20.10 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 12.81 และรับราชการมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.52 ซึ่งรายได้รวมของครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.72 รองลงมา มีรายได้รวมอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.39 ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 23.12 และส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 58.04 ในขณะที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 35.18 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 6.78 มีจำนวนน้อยที่สุดตามลำดับ

1.2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.54 รองลงมา อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 26.13 และอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 16.33 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และ ร้อยละ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและ
สมานฉันท์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย (0.00 - 0.33)	65	16.33
ปานกลาง (0.34 - 0.66)	229	57.54
มาก (0.67 - 1.00)	104	26.13
รวม	398	100.00

1.3 ความคาดหวังต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, s.d. = 0.72) ทั้งนี้ เมื่อจำแนกและเรียงลำดับเป็นรายด้านพบว่า ความคาดหวังต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, s.d. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, s.d. = 0.54) เช่นเดียวกันกับด้านการสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, s.d. = 0.65) ในขณะที่ ด้านการส่งเสริมการบริหารและปกครองตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, s.d. = 0.92) และความคาดหวังต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, s.d. = 0.98) ตามลำดับ รายละเอียดสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุข
และสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรายด้าน

ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุข และสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	s.d.	แปลผล	ลำดับที่
1. บทบาทด้านอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย	4.10	0.98	มาก	5
2. บทบาทด้านพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์	4.25	0.50	มากที่สุด	1
3. บทบาทด้านสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.20	0.65	มากที่สุด	3
4. บทบาทด้านเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม	4.24	0.54	มากที่สุด	2
5. บทบาทด้านการส่งเสริมการบริหารและปกครองตามหลักธรรมาภิบาล	4.12	0.92	มาก	4
รวมทุกด้าน	4.18	0.72	มาก	

1. 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.55 ซึ่งจากการจัดประมวลชุดความคิดเห็น

ดังกล่าวเป็นหมวดหมู่ โดยเห็นตรงกันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทรับฟังและสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเสนอข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับกลไกการพัฒนา กลไกความมั่นคงและกลไกการรักษาความสงบเรียบร้อยควบคู่กับหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มเครื่องมือ บุคลากร งบประมาณ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการสนองตอบความต้องการของประชาชนผ่านการยกระดับการจัดทำบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานอย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางสำคัญต่อการยกระดับกลไกการขับเคลื่อนการสร้างสันติสุขในระดับพื้นที่อีกด้วย

2. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายชุมชน และประชาชน/ภาคประชาสังคม รวมทั้งผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง/นักวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยืนยันข้อค้นพบในระยะแรกเกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สามารถสรุปกระบวนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบทบาทสำคัญรายประเด็นได้ดังนี้

2.1 บทบาทด้านการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางกฎหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้กลไกการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนการแก้ไขปัญหาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอำนวยความสะดวกในการจัดตั้งเครือข่ายเพื่ออำนวยความสะดวกเป็นยุติธรรมระดับท้องถิ่น เช่น การดำเนินงานผ่านรูปแบบการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน ซึ่งถือเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดกิจการยุติธรรมอื่นในพื้นที่ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรทบทวนวิสัยทัศน์และพันธกิจเพื่อส่งเสริมพร้อมอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในขณะที่ตัวแทนเครือข่ายภาคประชาสังคมและฝ่ายชุมชนให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความยุติธรรมระดับพื้นที่แล้ว ควรมีการเสนอปรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความยืดหยุ่นและสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละบริบทเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรยึดประโยชน์ รวมถึงตระหนักถึงผลกระทบอันส่งผลเสียโดยตรงต่อประชาชนเป็นสำคัญด้วย

2.2 บทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นองค์กรนำหลักในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจขั้นปฐมภูมิ มุ่งเน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากด้วยการประยุกต์ใช้กลไกการบริหารนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การสร้างและขยายแหล่งกระจายผลผลิตทางการเกษตรของท้องถิ่น การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ยึดโยงกับอัตลักษณ์ชุมชนให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาด รวมทั้ง การใช้มาตรการทางเศรษฐกิจระยะสั้นว่าด้วยการแสวงหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น สถานธนาทุนหรือรูปแบบสหกรณ์ชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ การสร้างข้อกำหนดมาตรการว่าด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ในระดับพื้นที่ที่เอื้อต่อการเพิ่มรายได้บุคคลควบคู่กับการลดรายจ่ายหรือหนี้สินครัวเรือนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรกระตุ้นให้มีการกระจาย

รายได้อย่างเท่าเทียม พร้อมทั้ง จัดกลไกแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางการเงินอย่างเป็นระบบ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางประสานการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อขับเคลื่อนกิจการด้านพาณิชย์กรรมของประชาชนร่วมกับหน่วยงานหรือสถาบันทางการเงินอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมด้วย

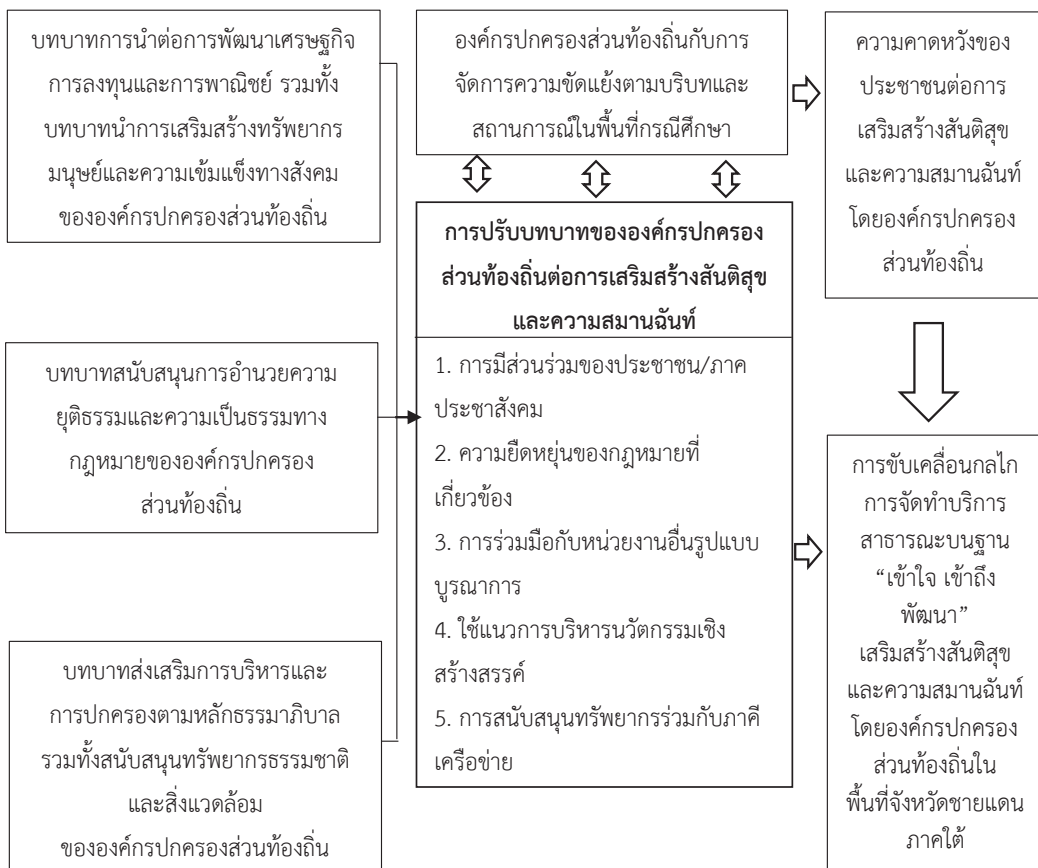
2.3 บทบาทด้านการสนับสนุนการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันเชิงบูรณาการ ที่มุ่งเน้นกลไกความร่วมมือจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับภาคีเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสหการอย่างเข้มแข็ง ซึ่งสะท้อนปรากฏการณ์ของความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขอบเขตพื้นที่ติดกันย่อมต้องมีส่วนสำคัญในการสงวน รักษาและจัดสรรประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างสมดุล เช่นเดียวกันกับแนวทางการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการผลิตภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการขยายตัวจากมลพิษที่ส่งผลกระทบเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีศักยภาพเพียงพอกับการจัดการสถานการณ์ดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการดำเนินงานร่วมกันเชิงบูรณาการ ก็จะนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่อันที่สามารถร่วมใช้และร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นได้อย่างเท่าเทียม

2.4 บทบาทด้านการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานนำในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกระดับให้เป็นวาระเร่งด่วนสู่การเสริมพลังความมั่นคงแก่ชุมชน ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชนทุกวัย การสงวนรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมอันดีของชุมชนให้คงอยู่และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประชาชนในพื้นที่ด้วยหลักการยอมรับและให้เกียรติชนต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติผานกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นเน้นย้ำถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลทรัพยากรบุคคล องค์ความรู้ทางวิชาการ อุปกรณ์ดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมาตรการความเข้มแข็งทางสังคมในกระบวนการจัดการความขัดแย้ง ควบคู่กับการสร้างกลไกการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการกระจายความเท่าเทียมในการพัฒนา อันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเสริมศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่การสร้างความมั่นคงให้แก่มนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคมระดับฐานรากอย่างเร่งด่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความยั่งยืน

2.5 บทบาทด้านการบริหารและปกครองตามหลักธรรมาภิบาล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยงานส่งเสริมและขยายองค์ความรู้ด้านการเมืองการปกครองแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น รวมถึง เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอข้อคิดเห็นเชิงนโยบายแก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกลไกการจัดการความขัดแย้งร่วมด้วย ขณะที่ตัวแทนนักวิชาการให้ข้อเสนอเพิ่มเติมว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงบทบาทที่สำคัญสองด้านควบคู่กัน ได้แก่ การเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในขอบเขตความรับผิดชอบ รวมทั้ง บทบาทของการเป็นองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเคร่งครัด ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การปฏิบัติงานและเกิดผลสัมฤทธิ์

ดังกล่าวนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยึดหลักการกระจายอำนาจทางการบริหารและการปกครองให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการตนเองผ่านกระบวนการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้หลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง การประสานการปฏิบัติงานเชิงนโยบายร่วมกับหน่วยงานอื่นอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาสันติสุขและสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นด้วยหลักธรรมาภิบาลจากพลังท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เมื่อผสานข้อค้นพบจากความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น สามารถผลิตสร้างกลไกการดำเนินงานที่สำคัญได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การขับเคลื่อนกลไกการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพที่ 2 สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทตามแต่ละสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ว่าด้วยการเป็นหน่วยงานนำเชิงปฏิบัติการระดับพื้นที่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมทางการบริหารผ่านกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ รวมทั้ง ใช้การประสานข้อมูลเชิงบูรณาการและแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกันของ ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนผ่านกลไกการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม ขณะเดียวกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมทางกฎหมายด้วยกลไกการเชื่อมโยงบทบัญญัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้อย่างหลากหลาย เช่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและแนวทางการจัดทำบริการสาธารณะแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ รวมทั้ง พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายสำคัญในการสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการกิจได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสะท้อนถึงขอบข่ายการจัดทำบริการสาธารณะที่สามารถปรับให้มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมตามภารกิจครบถ้วนทุกด้าน นอกจากนี้ บทบาทการส่งเสริมแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนกลไกการจัดการร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นในลักษณะของความร่วมมือเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่มีบทบาทเฉพาะด้าน รวมทั้ง การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ด้วยรูปแบบสหการที่ปรากฏในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่และขอบข่ายการดำเนินงานเพื่อประสานและอำนวยความสะดวกในการจัดทำบริการสาธารณะของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกลไกดังกล่าวจะนำมาซึ่งการร่วมจัดมาตรการรักษาความสมดุลของธรรมชาติควบคู่กับการใช้ผลประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้ง การปรับบทบาทส่งเสริมการบริหารและปกครองตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้บริบทของการเป็นองค์กรกลางที่ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานด้านกำกับนโยบายระดับประเทศเชื่อมโยงกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน/ภาคประชาสังคม ให้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการจัดการปกครองตนเองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยพร้อมกันกับการสร้างความเป็นพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยข้อเสนอเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของประชาชนกับบทบาทขับเคลื่อนสันติสุขและสมานฉันท์ครั้งนี้จะสะท้อนถึงการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการเสนอให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยการร่วมคิด ร่วมลงมืออย่างแท้จริง ด้วยแนวทางของการสร้าง “พลังอำนาจของชุมชน” (Empowerment) ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน มีวิถีชีวิตเดียวกัน มีความร่วมมือ ร่วมใจ สร้างประโยชน์และควบคุมสมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคการกระจายทรัพยากรและส่งผลต่อชุมชนอย่างแท้จริง [9] ดังนั้น ผลผลิตจากข้อสรุปเชิงแนวคิดดังกล่าวว่าด้วยการปรับบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ รวมถึง การกระตุ้นกลไกการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาด้วยการเสริมพลังชุมชน ผ่านรูปแบบการดำเนินงานตามความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สะท้อนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบจากระดับฐานรากพร้อมกันกับการสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยิ่ง

สรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้ สามารถวิพากษ์ชุดข้อมูลอันถือเป็นองค์ความรู้สำคัญในลักษณะของการอภิปรายผลการวิจัยผ่านข้อสังเกตรายประเด็น ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดข้างต้น ดังนี้

ผลการอภิปรายในประเด็นความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุนและการพาณิชย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์และความเข้มแข็งทางสังคม ด้านสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการบริหารและการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการอำนวยความสะดวกและความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ โดยเฉพาะ ความคิดเห็นต่อการจัดบริการสาธารณะด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ซึ่งตอบสนองความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นลำดับแรก ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวนอกจากปัญหาทางด้านอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนที่นับเป็นเงื่อนไขหลักของชนวนที่ขยายผลต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจก็อนุมานได้ว่า เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและจำเป็นต่อการพัฒนาการจัดการปัญหาขั้นพื้นฐาน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญขององค์กรทางปกครองระดับฐานรากที่มีความใกล้ชิดและมีภารกิจหลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองตอบความต้องการตามความคาดหวังของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการปรับบทบาทเชิงแนวคิดและสรรค์สร้างนวัตกรรม การจัดการท้องถิ่นสู่การแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของเกษมสันต์ ยืนย่น [10] ที่พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณะมีความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ยืนยันข้อมูลจากการสำรวจระดับความคาดหวังต่อการบริหารงานสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนตำบลสามตุ่ม อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพัฒนาสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหารจัดการ ด้านพัฒนาการสาธารณสุข อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจจะกำหนดตัวชี้วัดสำคัญซึ่งเชื่อมโยงกับระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ ข้อเสนอจากการวิจัยที่เสนอการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งนี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ โดยเฉพาะ การร่วมรับฟังเสนอความคิดเห็นจากประชาชนอันจะเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์ [11] ซึ่งเสนอว่า ยุทธศาสตร์การบริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะคานันจะให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองแห่งการร่วมมือที่ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ นอกจากจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จแล้วยังก่อให้เกิดความรักสามัคคีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรของคนในชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้เสนอกลไกการดำเนินงานร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรปรับรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลายทั้งแนวราบในรูปแบบสหการ รวมทั้ง การกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์แนวดิ่งหรือเชิงบูรณาการอันนำไปสู่นโยบายไปปฏิบัติได้อย่างสมดุลอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Elmore [12] ที่ระบุถึงกลไกการดำเนินงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพนั้นควรให้ความสำคัญเริ่มต้นจากจุดที่ผู้ปฏิบัติในการให้บริการตามโครงการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้บริการในระดับฐานล่าง Bottom-Up จะช่วยให้มองปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตรงกับสภาพ

ความเป็นจริงในการให้บริการและกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ
กว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะของ Top-Down อีกด้วย

ขณะที่ผลการอภิปรายในประเด็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับกระบวนการ
เสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทการดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขที่หลากหลายโดยเชื่อมโยงกับบริบทเชิงพื้นที่และ
ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ตามข้อเสนอของวงศ์สถิตย์ วิสุทิ [13] ที่ระบุว่า แนวทางการทำงานขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ จำเป็นจะต้องสร้างภูมิคุ้มกันภายในชุมชนท้องถิ่นเร่งด่วน กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น จะต้องสร้างระบบความสัมพันธ์กับกลุ่ม องค์กรชุมชนหน่วยงานและองค์กรอื่นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน
และกัน ซึ่งมีหลักการดำเนินงาน โดยควรหาวิธีการส่งเสริมให้ครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธภาพที่ดี
รักษาวินัยธรรมไทยอันดีงามและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น คุณค่าและวิธีการของครัวเรือน ความรู้
ด้านโภชนาการ ราคาผลผลิตทางการเกษตร ช่องทางการตลาด และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ รวมถึงส่งเสริม
ค่านิยมที่ดีและถูกต้อง การแสวงหาวิธีการส่งเสริมบรรยากาศในชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต
ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ขณะเดียวกัน ควรหาวิธีการส่งเสริม
ความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนจากการสร้างหลักประกันชีวิต สวัสดิการชุมชน ความมั่นคง
ด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัยและความมั่นคงในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอีกด้วย และ
ควรมีการเตรียมความพร้อมและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ชุมชน เช่น การดูแลเด็ก เยาวชน และ
ผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่ และปลอดภัย โดยมีระบบการให้ความช่วยเหลือ
อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ควรแสวงหาวิธีการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการ
ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ประเด็น ยาเสพติด การค้ามนุษย์และ อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น
รวมทั้ง ควรหาวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาน
ศึกษา ในการสืบสานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ดีงามของชุมชนและฟื้นฟูค่านิยมการทำงานร่วมกัน และท้าย
ที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางการณรงค์ สร้างจิตสำนึกสาธารณะให้ประชาชนในชุมชน
เป็นพลเมืองดี รู้สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ และสำนึกรักบ้านเกิด เป็นต้น

ด้วยข้อเสนอการปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ตามความเหมาะสมในสถานการณ์ร่วมสมัยดังกล่าวนี้เชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ของไทยที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมและความหลากหลายทางความคิดทางอุดมการณ์สูงอย่าง
หลีกเลี่ยงได้ยาก ซึ่งรัฐบาลทั้งระดับชาติ รวมถึง รัฐบาลในระดับท้องถิ่นควรใช้นโยบายที่เหมาะสมกับ
การนำไปสู่การปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนให้เกิดความไว้วางใจ
ซึ่งกันและกันทำให้ประชาชนมีความเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิในการได้รับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน
ถ้าหากในพื้นที่ใดเกิดปัญหาความขัดแย้ง รัฐบาลควรมุ่งพัฒนาในพื้นที่นั้นให้มากกว่าในพื้นที่ที่ไม่มีความขัดแย้ง
โดยเฉพาะการใช้กลไกของหน่วยงานระดับพื้นที่ที่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ
ปัจจัยความขัดแย้งในพื้นที่ได้อย่างทัน่วงที่ต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ เพื่อจะขจัดปัญหา เช่น ความเหลื่อมล้ำทางด้าน
เศรษฐกิจและการศึกษา การประกอบอาชีพ ให้ประชาชนในพื้นที่เหล่านี้ได้รับความเสมอภาคในโอกาส
เท่าเทียมกันทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยพื้นฐานของความคิดความเชื่อที่ว่าหากเมื่อประชาชนกินดีอยู่ดีแล้ว
ก็จะไม่มีความคิดแยกดินแดนเป็นอิสระหรือการร่วมเคลื่อนไหวก่อความไม่สงบแต่อย่างใด นอกจากนี้ ข้อค้นพบ
ของการวิจัยยังเชื่อมโยงกับข้อเสนอของศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และคณะ [14] ที่สรุปว่า ผู้นำทุกเครือข่าย

มีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการความขัดแย้งสู่การพัฒนาไกลไกลการสร้างสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยต้องเปิดพื้นที่ให้ทุก ภาคส่วนมีบทบาทร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย โดยอาศัยแนวคิดการกระจายอำนาจที่สามารถพัฒนาไปสู่กลไกการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ อันนำไปสู่การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเริ่มสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ได้โดยการปรับมาตรการดำเนินการทางนโยบายระดับพื้นที่ผ่านหน่วยการปกครองท้องถิ่นและยุทธศาสตร์มหภาคด้วยการจัดการเชิงบูรณาการด้านความมั่นคง ด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจเข้าด้วยกันโดยมีเป้าหมาย คือ ประชาชนซึ่งเป็นหน่วยในระดับปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรับแห่งความยุติธรรมและสันติจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาใจกลางที่เป็นเรื่องของการกดทับปิดกั้นอัตลักษณ์นั้นโดยการปรับตัวของโครงสร้างอำนาจและกระบวนการแห่งรัฐ ในขณะเดียวกัน การปรับแก้ปัญหาคือโครงสร้าง นโยบายและกิจกรรมของรัฐไปกดทับหรือกีดกันอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ศาสนาและประวัติศาสตร์ของสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างแท้จริงในสังคมและรัฐที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้น การแก้ปัญหาคือการเมืองและ อัตลักษณ์จะต้องเสริมด้วยการแก้ปัญหาในส่วนองปัญหาเชิงโครงสร้างจะต้องดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาคือการเมือง การปกครองครอบคลุมถึงความมั่นคงเชิงบูรณาการพร้อมกันด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินแผ่นดิน (ทุนวิจัยเชิงบูรณาการ) มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561

ข้อเสนอแนะการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทการจัดทำบริการสาธารณะให้ครอบคลุมกลไกการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ ทั้งบทบาทการนำ บทบาทการส่งเสริม และบทบาทการสนับสนุนอย่างสมดุล พร้อมคำนึงถึงเงื่อนไขการจัดการความขัดแย้งซึ่งสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และสถานการณ์ร่วมสมัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะพร้อมกระตุ้น ให้ประชาชน/ประชาสังคมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนความสันติสุขและสมานฉันท์อย่างมีส่วนร่วม รวมทั้ง ประสานการดำเนินงานเชิงบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรวิจัยถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการนำกลไกการขับเคลื่อนสันติสุขและสมานฉันท์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปรับใช้จริงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ควรแยกส่วนรูปแบบการวิจัยทั้งเชิงปริมาณเพื่อยืนยันองค์ความรู้เชิงทฤษฎีว่าด้วยความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการความขัดแย้ง รวมทั้ง การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแสวงหาแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทการเสริมสร้างสันติสุขและสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Lapie, A. (2019). *Discursive Struggles between State and Local of Conflict Management in the Three Southern Border Province*. Dissertation. Chonburi: Burapha University.
- [2] Puangam, K. (2009). *Thai Local Government: Principle and Dimension in the Future*. (9th Ed.). Bangkok: Winyuchon.
- [3] Vroom, V. H. (1970). *Work and Motivation*. New York: John Willey & son.
- [4] Worathanphasuk, N. (2014). Proposed Process for Community Empowerment yo Strengthen Peace and Reconciliation for Local Authorities. *An Online Journal of Education*, 9(2), 282-296.
- [5] Ministry of Finance. (2000). *Determining Plan and Procedures in Decentralizations to the Local Administrative Organization B.E. 2542*. Bangkok: Ministry of Finance.
- [6] Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.
- [7] Srisa-ard. B. (2000). *Introduction to Research* (7th Ed.). Bangkok: Sureeviya Sarn.
- [8] Bloom, Benjamin S., et al. (1971). *Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- [9] Zimmerman, M.A., & Rappaport, J. (1988). Citizen participation, perceived control, and psychological empowerment. *American Journal of Community Psychology*.
- [10] Yooyuen, K. (2016). People's Expectation on Public Administration of Samtum Sub-district Administrative Organization Sena District in Phra Nakhon Si Ayutthaya. *Pathumthani University Academic Journal*. 8(1), 172-180.
- [11] Pratuangboriboon, N. (2017). Koh-Kha Model: The Strategy for Balanced Local Administration in the Twenty-First Century. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*, 7(12), 15-28.
- [12] Elmore, R.F. (1979). Complexity and Control: What legislators and Administrators can do about Implenmentation. *Public Policy Papers No. 11. Institue of Governmental Research*, University of Washington.
- [13] Visupi, W. (2017). *The role of local communities to propel Thailand to model 4.0*. Retrieved April 5,2018 from <https://www.sites.google.com/a/life.ac.th/main/bthkhwamwichakar/bthbathchumchnthxngthnkabkarkhabkheluxnsumodel-prathesthiy40>.
- [14] Jitpiomsri, S., Sugunnasil, W., & Sowana, A. (2010). *Developing Policy Analysis Models for Violence Resolution throuhg Socio-economic, Demographic Database Systems*. Bangkok: National Research Council of Thailand.